

XXII. L E V É L.

*Költ Komáromban, Böjt Más Havának
17. Napján.*

*Eggy Pest Vármegyéből vett Tüdőfítás-
nak rövid Summája.*

Örömmel értettük ebből, melly gyönyörűlegesen hangzik már a' Magyar szó a' mi Grófnéinknak, 's egyéb nagy születésű Dámáinknak kedves szájaikból. Nem különben azt is, hogy fokban, a' kik a' Magyar szóban eléggé gyakoroltattak nem vóltak, nagy szorgalmatofsággal kezdik azt tanulni. Igen szépen ír továbbá az öltözetnek változásáról. Ez előtt, ú. m. tsak egynehány hónapokkal is, merő zürzavarban vólt e' részben Hazánk. Sok Nemeseket nem esmérhettünk-meg a' Mester-legényektől, fok Magyar Dámákat az ő Szoba-leányoktól, a' Leányokat az Anyjaiktól. Sokszor tsak írúltunk pirúltunk, mikor a' Grófné helyett a' Szoba-leányt köszöntöttük. Isten botsással ki tudta vólna őket meg-esmérni, vagy meg-külömböztetni: mindeniknek eggy eggy tintukos szita lebegett a' fején; ha pedig létálni mentek, olyan nagy kalap, mint eggy

M. Gyűj. III. N.

Y

vám

vám kerék. — Hajdan a' mi együgyü és jámbor Eleink a' pártát Szüzesség' tzi-merének tartották: de ezt a' mi Leányaink egynehány esztendőktől fogva el-hányták. Miért? Talán némellyek szégyenlették annak tzi-meret viselni — — — Gyakran Ifjú Asszonyoknak szólítottuk azokat, a' kik még csak Kis-asszonyok voltak, 's még haragudtak reánk, hogy őket olly véneknek gondoljuk. De hálá légyen az Egeknek! mihelyt a' Korona le-érkezett, mint valamelly fényes nap, el-ofzlatta ezt a' nagy zür-zavart. Már azolta könnyen ki-esmérjük Magyar Urainkat a' Mester-legényektől, kedves Dámáinkat a' Szoba-leányoktól, 's Szüzzeinket az Asszonyoktól. A' nagyobb rangú 's nemesebb szívü Dámák 's Kis-asszonyok mind Magyarosan kezdenek itt járni, és csak némelly alább való rendüek viselik még a' búbitát, a' kiknek nints semmi más érdek, mellyel magokat meg-külömböztethetnék, hanem ha fejeket póltzolják, 's farkokat tóldozzák; vagy pedig nints tehetségben, hogy egy aranyos fő-kötöt, vagy egy gyöngyös pártát tsináltathatnának.

P — — ban.

Egy szépnek temető-ozlopa.

Te széplég' fzerető gyors Útazó! meg-álj!

E' gyászos sír'-köven találsz, a' mit vizsgálj.

Egy

Eggy tsuda szépséggel Isten-Affzonyfágot
 Erdemlett szüz Izenved itt fetét rabfágot;
 A' kinek virágzó éltét írigylette
 Átropos, 's az Halál' tőribe ejtette.
 Ha szépet fzerettél; te is ír' halmára
 Tölts könyvet, az írigy Párka bosszújára,
 Sz. M.

A' Teremtőtől készített örömök.

Minden mi érzékenységeink szerezhettek minékünk fok ártatlan örömöket. A' muzsika, sétálás, vendégfég, tántz; (a) leginkább a' Természet fok ártatlan gyönyörűségekkel kínál minket, a' mellyekben belső mardosás nélkül részefülhetünk. (b) Mert ugyan is mitsoda gyönyörűsége lehet a' kegyességben gyönyörködő szívnek, a' Természet' zöldellésében, Folyók' zúgásiban, madarak' hangitsálásokban, kies kertekben, hol a' virágok egymással nyájaskodnak; 's más e' féle szépségekben? Tsak e' négy virágokat vizsgáljuk-még, melly édeség rejtezik az érzékeny szívbe e' kiseded alkotmányoknak vizsgálásokra is!

Y 2

A'

J e g y z é s.

(a) Lefz Godfr. Ker. Erk. Tud. 213. lev.

(b) Yung Éjtfzak. Másod. darab. 272. lev.

A' Rófa.

Kiki tudja hogy a' Rófa a' kerteket ékefíti, a' Földet bárkonyba öltözteti, azon időt, mellyben nyílik kellemetefíti, 's szép gyümöltse a' víd esztendőnek. — Hanem láfsuk növéfének, virágozáfának környül-ál-láfsait.

Minekutánna a' Tövis-bokor, — melly a' Rófát nemzi — a' leg-gyengébb harmat-tól meg-terhefítettik: és a' kellemetes nap-nyúgoti szélnek lehelletétől, 's a' föld' pá-rázatjától meg-melegítettik, Tavasz' kez-detével zöld Bimbókat szül; melly ki-nő-vén, hofszú kerekded ábrázatot öltözik-fel, 's gyenge szőfzős rojtokkal ruházott levélké-
ket hajt. Ezeknek közepette nő egy kis-ded hegyes gombotska avagy a' Pohárka, mellybe az ő elfő magva 's formátlan gyü-möltse kaptoltatik; de lassan dombolag da-gadván nagy vékonyra meg-hafonlik, és ez-zel a' szüületendő Rófának elfő szálkáit ki-erész-ti. Nem fokára ezekután mint a' fellegek-ből ki-fzőkö Tsillag ki-hafadván, bárkony színével, kellemes illatjával kedvelteti ma-gát; szívéig meg-nyílván, arany szálait mu-togatja.

Ne tsudáljuk tehát hogy a' kegyes Ter-mészet e' remek munkáját olly tövifes Bäs-tyával óltalmazza. Tsudáljuk inkább hogy Méltófága, 's kedveltető szépsége egyne-hány

hány óra alatt el-enyészik. Hogy azon Zephyrek, mellyek őt' Reggel mint Királynét imádvá szolgálták és ékesítették, Este megfosztván minden kellemetességétől dühösségeknek játékjává tészik; hogy a' nap, melly költtében véle vígan jádadozott, alkonyodásában, mint hervadót, 's haldoklót búson könyvezi.

De bátor el-hóltt, hozzánk kegyes mégis. Veszedelmei után is, ha a' szemnek nem is, az ízlésnek még is, 's szaglásnak, kedveskedik. — Leveleiből tudniillik legjobb illatú vizeket, szalgamákat vagy mézeket, szeres keneteket, etzetet és olajt készítünk. — Ki-tetfzik tehát, hogy mi a' Rófát mint hóltat szinte úgy, főt inkább, mint élőt kedveljük.

Az Ibolya.

A' Taváfszi virágok közzül egyik az Ibolya; kiseded de Nemességét e' fogyatkozás meg nem homályosíthatja, mert bíbor öltözete tsak Királyi nemet mutat; a' mezeiekkal nevelkedik, méltósága még is meg nem vesztegetődik; nem leg-szebb ugyan, de tökéletes remek; kékellő, de drága illatú, kellemetesbb a' kellemetességnél; egy kis vékony száratskán gyengédeden nő.

Egész a' földig le-ereszkedett zöld levélkéi, új kegyességet adnak kisededségéhez. A' magánoságot szereti, bátor, kellemetes;

Y 3

és

és mintha a' kiseddfég nem igen rejtené, a' leg-alább valófüvek közt lappang; de hújába, el-árúlja magát balsam illatjával, 's mintegy kényszeríti vizsgálóját, hogy benne édesen örüljön, őt' tsudálja, 's ifzonyodják őt vagy hat levélkével ruházott testetskéjén; rejtezik, mert szeret kerestetni, és már Zeffirjei által elédbe küldi édes illatját, hogy le-szakaszod.

A Százszor-szép.

Mi legyen leg-kedvesbb e' virágban, nem lehet elegendé tudni. Őt' nem kedvelteti test-állása, nem színe, nem illatja, még is nem kevésbé tetfzetős, bátor a' földön tsúsz; akár mi legyen az; elég hogy kellemetes. Kegyefen kevert fejejlő 's veresellő pehelyből álló kerekféget mutat, és hihető hogy innét veszi minden betsét.

Vagyon ennek más mezei al neme is; de betstelen, noha a' kertnél fokkal szebb; mert aranyos kebelét ezüst szálkák ékítik. Kelletlenfégét azzal okozta, hogy a' nem keresőnek is únszolta magát.

A Nártzißzus.

Majd ezüst, majd arany színnel kedveskedik, keréked, egy kevésbé vastagabb 's szélesb levelű. Néha őt hat környékezi pohárkáját, melly az ezüstös levelkek közt édesdeden tejedzik, vagy fényesen fargállik. A' leg-szebb egynehány for
le-

levelekkel nyájafan fodrosodván, fehér Rófa gyanánt virágzik, nem kedvetlen illatú, ízára egyenes, lapos, 's lukatsos, mellynek bértzén lévő eggy nyílovány, kötet levelétől kegyefen a' föld-felé nyomatik, néha egész földig aláztatik. Lásd *Description des Fleurs*.

Ímé tsak e' kisedekben is mennyi tisztá örömet találhat az erőszakos és vétkes mulatságok által meg nem tompított érzékenység! Nints közzülök eggy is, a' mellynek szemlélése vétkes gondolatokat gyűlölzthatna-fel a' lélekben, főt alkalmas arra, hogy fel-gerjejlze Isten eránt való háladatofságunkat; hát ha mindnyáját illy szemmel tekinted? *Yung Éjtszak. m. is. dar.*

H. I. Pozsoni Szemináriumból.

A' Találós Mese, vólt *Gesztenye*; a' Rejtett Szó *Hurut*, mellyből ki-telik *húr, rüt, út*.

Találós Mese,

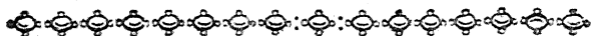
A' mit ettem 's ittam azt mind ki-vetették,
A' ml pedig ebből leve, belém tették,
Nézd eggy kis változás hogy tesz' különb-
féget!

Az izetlen' 's roszból készit eleféget.

Dorogról.

Y 4

Rej-

Rejtett Szó.

Általam a' Király győzödelmeskedik,
 Bátorfágban nálam nélkül szükölködik,
 Ha öt betűm szorul a' lisztes káfába,
 Azt vígyázva tegyé kiki a' szájába.
 Más öt betűm szárnyas, a' mákos rétesben,
 Nem könnyen láthatod 's a' iürü levesben.

*Egy Allegória, melly az emberi életnek
 tzeliát, és az azzal való igaz élést,
 ebben a' Világban meg-tanítja.*

Említek egy embert, ki hajóra üle,
 Vitorlát ereftvén tengeren repüle.
 Meg-rakta hajóját drága portékával,
 A' természet' betses, 's szép ajándékával,
 Hogy a' gazdáfágot az által nevelje,
 'S magát az alaton forsbol fel-emelje.
 Repül febes szárnyal, olly remény táplálja
 Hogy majd nyerefégét bőven fel-találja.
 De tsak hamar támadt rettentő szélveíze,
 A' mellyben minden jó reménye el-vesze.
 Kezd zúgni a' Tenger mormoló nagy zajjal,
 A' hajó is nyög már szomorító jajjal.
 Úgy tetfzett, hogy néha feilegbe ütközött,
 Tolongván a' habok' fokafága között.
 Néha pedig poklot tsúfoló mélyfégbe
 Szálla ; mellyért esett nagy keferüségbe.
 Tör-

Törnek az evedzők, a' hajó is romlik,
 Minden mesterféges készüllete bomlik.
 A' kétségbe éfés' szörnyü ábrázatja,
 Minden tetemeit Alcestnek rázatja.
 Nem bízik már semmit a' meg-maradáshoz,
 Mert közel hajója a' romladozáshoz.
 Azonban egyg kő-szál várja már nem messze,
 Hogy ottan egéizen ötet meg-eméssze.
 Úgy is lett a' dolog; mihelyt rá talála,
 A' Hajó feneke azonnal el-vála.
 'S mindenét az öblös Tengernek éh gyomra,
 El-nyelé: ásitván e' kevés vagyokra.
 Alcasten, az áldott kedvező szerezntse
 Könyörülvén; azon vólt, hogy őt meg-
 mentse.
 Mutatott egyg defzkát a' szabadulásra,
 Hogy ne jutna ő is a' vízbe fülésra.
 Mellyen egyg nagy tágas szigetbe vetődött
 Alcest; a' ki eddig habok közt vergődött.
 Hol nagy félelmek közt órait számlálta,
 Kinek a' mély Tenger javát fel-prédálta.
 Itt minekutánna magát fel-eszmélte,
 Hogy lakost keresni menjen azt ítélte;
 Kímlenje-meg ember ha lakik é benne,
 Vagy hogy tsak valami sivatag hely lenne.
 Szomorú gondoktól terheltefvén; végre
 Akada egyg kies mosolygó térfégre.
 Sok tévelygési közt talála egyg útát,
 A' melly vagy Városra vagy Falura mutat.
 Nem is tsalatott meg e' fel tett dolgában,

A' mellyet képzele előre magában.
 Mert addig vezette azon talált úta,
 Hogy végre egy ditső Városba bé-juta.
 Gondolván, keserve, hogy ott in.nár el-múl;
 Jő egy roppant fereg, a' mellyen el-bámúl.
 Hangos kiáltással azt kiáltja néki
 Hogy menjen, mert várja őt' Királyi széki.
 Bé vitték 's bársonyba felis öltöztették,
 Ékes koronáját a' fejére tették.
 Őt' minden lakosok örömmel fogadták,
 'S Az Országkintseit kezeibe adták.
 Alcest, történetét álomnak ítélte,
 Hogy az igaz vólna még tsak nem is vélte.
 Sok tapasztalásból tsak ugyan végtére
 Ez az ujj Monárkha ő magába tére.
 Dolga valósága el-üzte gyanúját,
 De jobban tetézte rettenetes búját.
 Ekként gondolkodott: e' mi fiziget lehet,
 Hogy Személyem benne Királyságra mehet?
 Mi történe rajtam? 's mi lesz' még belőlem?
 Most hogy uralkodjam, azt kívánják tőlem,
 Habzó gondolati egy tseppet fe múlnak,
 Szemeiből fűrű könnyvezéfi húllnak.
 Nints semmi öröme a' szép palotában,
 Nem tud gyönyörködni bársony's tafotában,
 Rendre tudakozza sok Ministereit,
 Udvarában lévő számos embereit;
 Mondják meg az okát uralkodásának,
 Hadd vethessen végét gondolkodásának,
 De ezek mindnyájan hízeltedők voltak,
Az

Az ő kérdésre igazán nem szólltak.
 Felféged! Szigetünk' Szabad Monárkhája,
 Ezzel hangzott mindég a' felelők' szája.
 Ezen szerentsével éljen: ne törődjön,
 Haizontalan gonddal soha se gyötrődjön.
 Vagynak szolgálatra fok emberek készen,
 Parantsolatira mindenik kéz lészzen.

Az illy beszéd ötet semmire se vitte,
 Mert mint hízelkedést ezt tsak akképp' hitte.
 Bár Királyi módon lett légyen élelme,
 Nevededett még is naponként félelme.
 Eggnéhány nap múlva egyg öregre lele,
 Jó szívet mutató képével bé-tele.

Mond néki; Jó Atyám! kérlek az egekre
 'S az azokban lakó igaz Istenekre,
 A' mit kérdek, mond-meg igazán azt nékem,
 Ki adta énnékem e' Királyi székem?
 És miért adta ezt? 's mi lészek én végre?
 Ki most méltoztattam ilyen ditsőségre.

Uram! mond az öreg, szívefen meg-
 mondom,

Eddig is akartam, vólt is arra gandom:
 E' Sziget' lakofi az Istent úgy kérték,
 A' melly kéréseket tőle meg is nyerték;
 Hogy küldjön ő nekik bizonyos időben
 Egyg embert Királynak, minden elztend-
 dőben.

Az ő kéréseket az Úr meg-hallgáta,
 'S szívek' kívánfágát mind eddig meg-adta.
 Minden elztendőben egyg ember érkezik,

Ki

Ki ellen a' Tenger - víz fel-fegyverkézik.
 El-nyelvén mindenét; magát ki-hajítja,
 Egyg erőtlen deszkán a' partra tafzítja.
 Tudván a' lakosok, ki-futnak elébe,
 Nagy örömmel víszik a' Város felé-be.
 Bé vívén ültetik Királyi Thrónusba,
 Mint néked itt mostan részed van e' jusba.
 Mi lesz' osztán? kérdi szomorúan Alcest,
 Kinek a' szerentse illy ditsőséget fest?
 Mond az öreg: mihelyt el-telik ideje,
 Nem adatik tovább maradásra helye;
 A' Királyi székből tsűfűl le-vettetik,
 Rongyollott ruhákba osztán öltöztetik.
 A' könyörületlen katonák hurtzoljaák,
 'S egyg ladikon végre olly szigetbe tolják,
 Mellyben se barátot, se jobbágyot nem lél,
 Hol szánakozásra méltó életet él.
 E' pedig itt ollyan egyg állandó Törvény,
 Mellyet fel-nem forgat akármelley jövevény.
 Ezen beszédeken Alcest el-bűsűla,
 Szemeinek fűrű zápora tsordűla.
 Hát a' többek, kérdi, tudták é e' véget?
 'S hogy kérűlték-el e' szerentsétlenféget?
 Műnd tudták: a' tisztes öreg azt felelte,
 De a' fényes Thrónus szűveket el-telte,
 A' jelenvalóról nem néztek elöre,
 Nem fordíták eszek' a' rossz jövendöre.
 Az a' rövid öröm, a' mellyel itt éltek,
 Úgy meg-vakította, hogy semmit se féltek.
 Azonban hírtelen el-telt esztendejek,
 Nem

Nem adatott tovább maradásra helyek.
 A' rettenetes Nap fel-jött végezetre,
 Mellyen menni kellett a' puszta szigetre.
 Nevededett ezzel Alcestnek bánatja,
 Az el-telt heteket félre számlálgatja.
 Úgy látja, hogy immár fél esztendő el-ment,
 A' terhes gondoktól még se leheté ment.
 El-tökéll magában illetén szándékot,
 Hogy jóra fordítja ezen ajándékot.
 Igaz szívű öreg! tanátsodat kérem
 Légy szabadulásra tanító Vezérem —
 Felel ő, Felféged' erre meg-tanítom,
 Mellyet ha meg-fogad, meg is szabadítom.
 Küldjön építettöket azon puszta helyre,
 Ki-telvéen ideje küldetik a' mellyre.
 Építtesen ottan fényes palotákat,
 Sok élés Házakat 's tselédes szobákat,
 'S múlató kerteket: mellyeket bé töltsön
 Szükséges dolgokkal: 's így léfz' majd
 mit költsön.
 Sietni kell pedig, nem kell halasztani,
 Mert ha el-találja egyfzer szalasztani
 A' mostani időt: többé fel-nem leli.
 Tanátsosb hát ha ezt most arra szenteli.
 A' Király főképpen arra emlékezzen,
 Hogy oda küldeni mindent igyekezzen:
 Mert azon Szigetben egyebe nem léfzen,
 Hanem a' mit hajón, oda által téfzen.
 E' Tanáts adáson Alcest meg-vidúla,
 Gyötrelmes bánatja örökre fordúla.

Je-

Jelen való dolgát semmiélegnek nézte,
 De a' jövődöre gondjait intézte.
 A' pufzta Szigetbe küldött munkásokat,
 Mester embereket 's épített' is fokát.
 A' kik a' Szigetet rövid időn szépen,
 Kedves lakó helyé tették vala épen.
 Élelemre valót küldött eléggéggel,
 Hogy ne lenne ügye a' sovány szűkféggel.
 Annyi lakosokat küldött végezetre,
 Erre a' magános és pufzta szigetre,
 Mennyi elég lenne a' föld mívelésre,
 A' kertészkedésre, szántásra 's vetésre.
 Illy foglalatok közt el-telék Országá,
 Ő pedig azonnal belöle ki-hága.
 Melly víg Elejinek szomorút okozott,
 Az Alcestnek igen nagy örömet hozott.
 Inkább kívánt ő ott uralkodó lenni,
 Mint itt a' gond miatt soha se pihenni.
 Fel ül a' ladikra rongyollott ruhába,
 'S el ér szerentsésen a' tágas pufztába.
 Van a' nagy örömnök nála mulatása,
 Hogy szerentsés leve oda el-jutása.
 El foglalja egybe azt az új szigetet,
 A' mellyet előre lakó helyévé tett.
 Sokkal boldogabban van ott állapotja;
 Mert már ott óráit vígan számlálhatja.
 Él az oda küldött gyönyörűségekkel,
 Nem küzködik semmi keserűségekkel.

Ebben a' Világi életet képzelem;
 Mert a' mit Alcestben látok itt fel-lelem.

Al-

Alcest minden ember, hajó törést szenved,
 A' Tenger számtalan hajjai közt fenyved
 Hajója ártalmas közfálhoz üttetik

Az embernek, akkor, a' mikor születik.
 Az a' Sziget, mellyre darab ditzkán ki-hág,
 Ez a' ravasz, tsalárd, 's hitegető világ.
 Nagy örömmel fogja, mindennel kínálja;
 Gyönyörűégeit elébe számlálja.

Kövekkel tsillagzó fényes palotába
 Vifzi; 's öltözteti bíbór 's tafotába.

Javait bőféggel ő néki ki-oztja,
 Igéri, hogy attól soha meg-nem fosztja.
 Az érdemes Öreg a' Szent Vallás lészén,
 Melly jó tanátsot ad 's hasznos intést tézen.
 E' meg-mondja a' jó 's a' rossz jövendőket,
 Mint lehet meg-nyerni 's el-kerülni őket.

A' regnáló idő az emberi élet,
 Mellyet végre követ rettentő ítélet.
 Az a' puzta sziget a' más Világ lészén,
 A' mellybe vitetik 's a' melly várja készén.

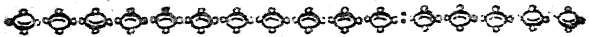
Azok a' munkások, mellyeket küld ebbe
 Az ifzonyu tágas és puzta szigetbè,
 Azok, e' Világi jó tselekedetek,

Mellyeknek ott lészén igen nagy keletek.
 Azok a' Királyok, kik előtte éltek,
 A' kik a' jövendő Fátumtól nem féltek,
 Nagyobb részént ezek olly emberek vóltak,
 Gyönyörűegeken kik bugyborékóltak.

A' Világ' Istene őket meg-vakítá,
 'S végre a' rémítő veszélybe taszítá.

Kováts Sámuel,

Hofz.

Hosszú tapasztaláson fundált Szám-vetés.

Ha fel-vevőzük , hogy a' földön él 1000 Milliom Ember , és hogy egy Nemzetség vagy ötöbéli Ember tsak 33 esztendőig él , tehát minden 33 esztendőben meg-hal 1000 milliom Ember. Következésképpen a' hól-taknak száma e' földön ilyen formán vagon.

- Minden esztendőben — hal-meg 30 milliom.
- M. Nap - - - - - 82,000.
- M. órában. - - - - - 3,400.
- M. minutában. - - - - - 60.
- M. pertzentésben. (Secunden) - - - 1.

Mivel pedig a' hólttaknak száma a' szület-teknek számokhoz olyan proportzióban va-gyon , mint 10, 12-höz : tehát ismét min-den esztendőben születnek ilyen formán.

- M. eszt. - - - - - 36,000,000.
- M. nap. - - - - - 98,400.
- M. órában. - - - - - 4080.
- M. minutában. - - - - - 72.
- M. pertzentésben. - - - - - 1. és $\frac{1}{10}$.

Ha senki a' földön meg-nem hól-t vól-na most élnének 473,000 milliom emberek. Mivel pedig a' száraz földnek színe 1587-bilió négy szegü láb nyomot foglal magában: tehát még kinek kinek jutna 9110 ilyen láb-nyom.

(A' többi következik.)